

Çevrimiçi Duruşmalar; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Perspektifi

Dmitry Gurin, Avukat, AİHM

AİHM içtihadına göre, videokonferans yoluyla yürütülecek yargılamalara ilişkin genel ilkeler

- [çevrimiçi] yargılamalar, adil ve halka açık duruşma kavramıyla çelişmemektedir, ancak [tarafların] yargılamayı izleyebilmeleri ve teknik engeller olmaksızın dinlenebilmeleri sağlanmalı ve yine avukat ile etkili ve gizli iletişim kurabilmelerine imkan tanınmalıdır. **Sakhnovsky / Rusya [BD], no. 21272/03, 2 Kasım 2010**
- Herhangi bir davada bu tedbire ancak meşru bir amaç için başvurulmalı ve delillerin Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında ifadesini bulan sürece uygun şekilde sunulması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır (**Marcello Viola / İtalya , No. 45106/04, § 67, AİHS 2006 - XI (alıntılar) .**
- bir sanığın duruşma salonunda fiziksel olarak hazır bulunması öncelikle arzu edilmekle birlikte tek başına sağlanması zorunlu bir amaç değildir: sanığın fiziksel olarak duruşmada hazır bulunması daha ziyade, bir bütün olarak ele alındığında, yargılamanın adilliğini güvence altına alma amacına hizmet etmektedir (**Golubev / Rusya (k.k.) , no. 26260/02, 9 Kasım 2006)**

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında sağlanan ve çevrimiçi duruşmalar kapsamında genel olarak etkilenen hak ve özgürlükler

- *Hukuk ve ceza yargılamalarının adilliği (etkili adli yardım hakkı dahil) - Sözleşme'nin 6§1 ve 3(c) maddesi*
- *Tutukluluk duruşmalarının adilliği - Sözleşme'nin 5§4 maddesi*
- *Aşağılayıcı muamele yasağı - Sözleşme'nin 3. maddesi*

Çevrimiçi duruşmalar bağlamında Sözleşme'ye ilişkin temel hususlar

- Adli yardım alma hakkı

“Başvuranın, duruşmaya video bağlantısı ile katılım sağlaması halinde, Adli yardım alma hakkından istifade edilmesi büyük bir önem arz eder.” (Misyukevich/Russia, no. 63053/09, 30 Nisan 2015)

Saniğin avukatının hazır bulunmaması halinde (ve özellikle video konferans yöntemiyle yapılan duruşmalarda); yerel mahkemenin aşağıdaki hususları yerine getirmesi gereklidir:

- Avukatın hazır bulunmama nedenlerinin incelenmesi;
- Saniğin, yargılamaya devam etmek isteyip istemediğinin sorgulanması;
- Bu şartlar altında devam etmek istememesi halinde;
  - a) Saniğe yasal temsilci atanması veya
  - b) Duruşma tarihinin yeniden belirlenmesi

- Etkili adli yardım

(Sakhnovsky / Rusya [BD], no. 21272/03, 2 Kasım 2010): Video konferans vasıtasıyla yapılacak duruşmadan kısa bir süre önce saniğe avukat atanması (duruşmaları için yeterli zaman kalmayacağından) adli yardımın etkililiğini zayıflatabilir.

- **Avukat-sanık iletişiminin gizliliği** (Ichetovkina ve diğerleri / Rusya, no. 12584/05, 4 Temmuz 2017)
- **İletişimin kalitesi** (Marcello Viola / İtalya, no. 45106/04, 5 Ekim 2006)
- **Çevrimiçi teknoloji kullanımının gereçlendirilmesi** (Medvedev / Rusya, no. 5217/06, 27 Haziran 2017)

Çevrimiçi duruşmalar bağlamında Sözleşme'ye ilişkin temel hususlar

Tutukluluk hakkında karar verilen duruşmaları (Sözleşme'nin 5 § 3 ve 4. maddeleri)

- Sözleşmenin 6. maddesi kapsamındaki adil yargılama standartlarına kıyasla *daha hafif usuli* gereklilikler: kamuya açık duruşma gerekli değildir; ücretsiz adli yardım hakkı yok; sanığın avukatının hazır bulunmaması halinde duruşmayı erteleme zorunluluğu yok(*Lebedev / Rusya* , no. 4493/04, 5 Ekim 2007)
- Duruşmaların çekişmeli nitelikte olması, silahların eşitliği ilkesinin korunması, sanığın duruşmaya hazırlanabilmesi ve kovuşturma materyallerine erişebilmesi koşuluyla *duruşma video bağlantısı* yoluyla yapılabilir (*Trepashkin/Rusya (No. 2)* , no. 14248/05, 16 Aralık 2010)
- Bir hakimin sanığı değerlendirmesi için yeterli kalitede video ve ses aktarımı

AİHM, (dolaylı da olsa), duruşmalar bağlamında çevrimiçi teknolojilerin daha geniş kullanımını teşvik etmektedir

- *Davacı veya sanığın tutuklu olduğu hukuk davalarında (Yevdokimov ve Diğerleri / Rusya, no. 27236/05 ve diğerleri, 16 Şubat 2016)*
- *Ceza davalarının istinaf aşamasında, lojistik güçlükler olması durumunda (Kozlitin / Rusya, no. 17092/04, 14 Kasım 2013)*
- *Ayrı usuli adım veya önlemler kapsamında: şüphelilerin teşhisi; tanıkların yurt dışında ikamet etmesi, tutuklu olması veya güvenliklerine ilişkin risklerin söz konusu olması halinde sorgulanmaları (Šmajgl / Slovenya, no. 29187/10, 4 Ekim 2016; Miminoshvili / Rusya, 20197/03, 28 Haziran 2011; Taavitsainen/Finlandiya , no. 25597/07, 8 Aralık 2009)*

Mutlak olarak aşağılayıcı muamele yasağı (Sözleşmenin 3. maddesi)

Karachentsev / Rusya, no. 23229/11, 17 Nisan 2018

Video bağlantısı ile duruşma sırasında kişinin kafes içinde tutulması

aşağılayıcı muamele sayılır.

Muhtemel sorunlar

- *Çevrimiçi duruşmaların aleniyeti (Sözleşmenin 6. maddesi kamuya açık olarak yargılanma hakkını garanti eder)*
- *Silahların eşitliği ve yargılamanın çekişmeli niteliği:*
  - a) *Delillerin sunulması*
  - b) *Delil ve belgelere erişim*